

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**F. Ioannis Andreæ Coppensteinii, Ordinis Prædicatorum
Theologi & Parochi Heidelbergæ Castigatio Apologiæ
Calvino-Catecheticæ**

Coppenstein, Johann Andreas

Moguntiaë, 1626

Ad Qvæst. XCVII. An nullæ ergo fingendæ sint imagines, aut simulacra?

urn:nbn:de:hbz:466:1-35247

aduersarij, quam nos hic simus veri ac genuini Patrum veterum filij. Quemadmodum sentimus, ita etiam dicimus, cum iisdem S. Patribus apud Bellarminum.

AD QVÆST. XCV.

Quid est idololatria?

CALVINVS *Instit. lib. 1. c. 11 § 10. 11 16.* &c. proclamat Romanocatholicos de proptie dicta idololatria; ethnicorum simili.

MINISTER, Magistri sectarius, ideo suggillar Excaluinizatoem, de infer-tuncula *ceu Deum* adorare aliud loco Dei: Negatque fieri posse, vt non sit idololatria vel ipsum *Adorare* aliud præter Deum; tamen si id non apprehendatur vt Deus: quod idololatriam faciat actus; non opinio nostra vel scientia. Sicut Phil. 3. *Venter eorum Deus* dicitur. Col. 3. *auaritia idololatria.* Exod. 32. *Vitulum aureum Deus manuum* hominum &c. dicit appellarent **DEVM**, non tamen credebant &c. nihilominus vere erant idololatæ. &c. Ita & Papistæ.

RESPONDEO. Verba dat Minister Verbi inania; & suadere nititur, quem *Docere* deficit. Finis & intentio nostra denominat actum & determinat omnem bona bonum, malum mala; quod vel scholares ethicelli sciunt: norunt quoque theologastri & Calistuli neophyti, posse actum in se esse malum, sed materialiter tantum, si abfuerit agentis intentio mala: posse actum in se bonum materialiter, esse malum formaliter, si ex intentione mala promanarit. Ita res habet cum Adorationis actu, respectu finis: quicquid reclamet Caluinus *Inst. l. 1. cap. 11. §. 9. 16. Venter & auarus.* &c. dicitur idololatra, sicut diuitiæ dicuntur *Mammona*, & Iudas diabolus: Nisi venter &c. pro fine absolute ultimo habeatur ab atheo.

AD QVÆST. XCVII.

An nulle ergo fingenda sint imagines, aut simulacra?

CALVINVS *Instit. l. 2 cap. 8 § 17.* contendit secundum Decalogi idola, omnesque imagines excludere. Idem *l. 1. c. 11 § 1. 2.* Ideoque Papistas infamare. §. 3. 5. 6. 7 &c.

MINISTER cum Catechismo idem pertendit, moxque quaternas quaestiones.

I. An DEVS aliqua ratione effingi possit?

CALVINVS *Instit. l. 1. c. 11* toto negat. **MINISTER** cum Catechesi negat. Suadet 1. Quia *Essentia De* est spirit. lis, immensa, & inuisibilis. *Ad. 17. 24. 19.* Sic & Patres Orig. Aquinas, Bell. id. eoque ait Damasc. l. 4. de fide cap. 17. infigurabilis.

2. Bellar. l. 4. c. 8. fatetur, Qui Deum perfecta similitudine formæ ac naturæ pingere tentaret, is verum idolum constitueret: pingit tamen posse *ad historiam aliquam representandam*, aut *per analogiam*, prout apparuit. Sic & Patochus: *Quoad essentiam, effigiari nequit; quoad nostrum intelligendi modum, potest.* At sic & Ethnici Deos, Deosque suas pinxerant in forma, qua apparuerant; ad significandum certas eorum proprietates.

RESPONDEO: Minister neutro quicquam vel apparenter cuiucit.

AD I. Idem asserimus ipsum.

AD II. Minor est impia, comparans Veri Dei vnus veras apparitiones, cum Gentilium Deorum fictis apparitionibus, aut diabolicis. Iraque in Deo Patre & S. Spiritu: effigando sequimur S. Scripturam, vsumque Ecclesiæ, iuxta nostrum intelligendi modum, phantasmata speculantem.

II. An DEVS aliqua ratione effingi debeat? id est, an liceat?

MINISTER ex Caluino & Catechesi negat; & addit: *Ed impietatis in Papatu deuentum est, vt in multis locis, ad Vnitatem scil. in Trinitate magis exprimendam, (cum horrore hæc scribo, & intimo cordis iussu) depictum videas vnum hominem tribus facibus, vel vnum cum duobus capitibus & in medio eorum columbam: Quasi Cerberum quandam tricipitem, vel lanam trifrontem conficias.*

Suadet 1. Quia secundo præcepto Deus principaliter verat, ne fiat vlla imago sui. Exo. 20. 23. *Deos autem & argenteos non facietis mecum.* id est, mihi, vel imagines, que Me representant. Quam interpretationem admittit Bell. l. 2. de imag. c. 8. Et ponit istud, Deut. 4. *Vocem verborum audisti, imaginem nullam vidisti. Obserua ergo teipsum, ne forte deceptus facias tibi vllam similitudinem.*

2. Sic etiam quidam Pontificii, test. Bellarmino: & Conc. vi. Generale, can. 82. Ipseque Bellarmino: aperte

pete scribit: *Non esse tam certum in Ecclesia, An sint faciende imagines Dei, siue Trinitatis, quam Christi & Sanctorum. Hoc enim consentur omnes Catholici, & ad fidem pertinet: Illud, est de opinione.* Quin etiam ait, rem esse plenam periculi; nisi populus rectè instituat &c.

3. Peccant itaque Pontificii tripliciter contra Deum. 4. *Nefaciatis imaginem Mascule; vt Deum Patrem pingunt: 2. Nec similitudinem omnium Iumentorum: vt Dei filium pingunt in forma Agni: 3. Nec auium: vt pinguat in forma columbæ S. Spiritum. Rutilus committit eisdem quod Ethnicus Rom. 1. Immutant enim gloriam Dei in similitudinem, i. Corruptibilis hominis: vt Patrem: 2. Volucris: vt Sanctum Sp. 3. & quadrupedis animalis, vt Dei filium pingunt.*

RESPONDEO. Nisi nollet pertinacia Calviniana, forsàn haud difficilis hac in re foret conciliatio partium: Si quidem cæteri prædicantium cum Ministro facerent. Hic enim solidam cum distinctione irrefragabili responsionem Bellarmini in partem accipit suam. Et verò, (tua recipe verba) *Nos equidem accipimus tam liberalem & rotundam Confessionem; Sed ea in testimonium veritatis vti nolumus magis; quã Satanæ Dominus, cui imperabat, Mar. 1. Luc. 4. Obmutescite & exi de homine.*

AD I. Vetat Deus ne fiat vlla imago sui; scilicet, qua Dei: Quia, cum ea non possit secundum Essentiam Dei fieri; nec debet id vel cogitari, minus attentari. Veruntamen cum ipse seipsum ostenderit hominibus sub aliqua imagine; sub qua videri, audiri que voluit, absque idololatriæ periculo; quid obstat, quo minus apparitionis imago, ab ipso data DEO, pariter obseruetur? Et verò sic obseruata est semper, hodieque obseruatur à nobis; qui fingere & speculati meliora phantasmata nequimus, quam de sese elegerit Dominus.

Deinde, dicitur: *Neforte deceptus FACIAS tibi vllam similitudinem. Tute ipse Tibi ne facias:* hoc vetat. Verum similitudinem, quam Ipse fecit, ostenditque semel vni; & consignari in S. Scriptura voluit omnibus; neque frustra; Cur id voluit, nisi vt sciret, factum crederem, autorem que facti Deum sic apprehenderem; cum aliter ego non possim?

Adhæc; Minister S. Scripturæ est interuersor, sequens hæreticam Versionem: Legit, scribit, Deut. 4. *Deos aureos & argenteos non facietis ME-*

CV M; Vulgata, probata habet, VOBIS. Et illic hoc Mecum interpretatur Mihi scilicet. Deo. Falso, verbo. Bellarminum tamen allegat testem verbotim, verè; ad sensum, falso. Quis sic id, Mecum, largitur magis, quam admittit; iuxta quod se explicat, quoad Naturam Dei; quæ effigiari nullatenus potest; neq; aliter debet, quam se ipsum Deus effigiuuit.

AD II. Cum aperte profiteamur illud; nec de imaginibus Dei, sicut de Christi & Sanctorum, quicquam definierit Ecclesia; obseruet tamen vniuersaliter & constanter in praxi, vt dixi; quid igitur tricantur Calvinistæ? Quid? Ecce dolum: Plausibiliter docent Deum effigiari non posse, nec sui imagines ei statui veras vualsq; debere, aut posse; inde vero in Sanctorum ruunt imagines euertendas; vt magis, quã illas Dei, idololatrias. Autor doli Calvinus est *Institut. l. 1. cap. 11.*

AD III. Non igitur peccamus Pontificij tripliciter; vt nec vel simpliciter; sed pie sancteque agimus, quod Deum Patrem, vt Virum senio venerandum: Spiritum S. vt Columbam nobis representemus, à Deo sic data representatione. Christum verò vt hominem pingi, vt Agnum, vt Pastorem, Peregrinum, dormientem, Crucifixum. &c. rectè fit, ac debite: estque de Fide Christianis; qualiscunque etiam minister sit Christianus id negans: An simul & Christum? Certe, quantum in imagine sui colendum, adorandumque nos docemus esse Christum: tantum ipse negat. (Tua recipe verba:) *Eo impietatis deuentum est; vt, Dei; nec Christi tollerentur icones ab Calvinianis. Quo de protinus quaeritur:*

III. *An ipsas Imagines creaturarum liceat colere, aut honorare?*

MINISTER, eum Catechesi, ex Caluino, negat *licere cultu religioso, seu Diuino, coli imagines creaturarum; speciatim Christi, & Sanctorum.*

1. At Papistæ docent, ait apud Bell. l. 2. c. 21. §. 1. *quod Christi & Sanctorum imagines veneranda sunt, non solum per accidens, & improprie; sed etiam proprie; ita vt terminent venerationem, vt in se considerantur; & non solum, vt vicem gerunt exemplaris. Proinde falsum eorum effugium, quo imperitis illudunt, se colere Sanctos ipsos; non horum imagines.* 2. Docent, imagi-

nes Christi & Sanctorum adorandas; iuxta Conc. Nycenenum II. *actio* 7. 3. Et adorandis eodem cultu, quo prototypum; iuxta Communem Theologorum consensum: Christi, latia; Deiparæ, hyperdulia; Sanctorum, dulia.

1. Nos id omne negamus; vt 2. præcepto prohibitu: *Non adorabis ea: Neque coles*: Exo. 20. 5. 2. Quia Exemplo erat Vitulus, Exo. 37. Fractio serpentis ænci, iussu Dei licet erecti, Num. 21. quem pie fregit Ezechias, 2. Reg. 18. *Quia adolebant ei incensum*.

3. Ira & Gregorius, lib. 7. *epist.* 109. *Epist.* 9. licet immerito reprehendit Episcopum Massiliæ, quod imagines fregisset; laudat tamen, quod adorari prohibuisset. Ergo Pontificij manifestam committunt idololatriam. Neque fas statuatis parare statuas idololatriæ istis: Nosq; calumniantur, cum docere nos dicunt; Parare imagines simpliciter esse idololatriam; Quia parare licere afferimus; sed non ad cultum vllum; hinc idololatriæ dicimus.

4. Dicunt effugii gratia: Ipsos colimus Sanctos, non horum imagines. Falsum hoc: 1. quia Comuni Theologorum contrarium dicit: 2. Ipsum hoc, adorare alios, præter Deum, est idololatriæ; 3. Sic & ethnici sese excusabant.

5. Nota processum eorum: 1. Gregorius dicit imagines habendas in templis; non adorandas. 2. Conc. Nicænum II. adorandas; sed non latia. 3. Theologi, adorandas proprie, & per se, eademque adorationis specie, qua prototypum.

RESPONDEO AD I. Liquido, & distincte ista singula enodauit Bell. lib. 2. *de imag.* c. 12. Imagines Christi & Sanctorum rectè colit: c. 21. Coli per se, & proprie: c. 22. Non tamen cultu latia: c. 23. Christi tamen imagines improprie, & per accidens posse honorari cultu latia: c. 24. Nulas vero per se, & proprie colendas eultu, quo prototypum. c. 25. Qui tamè cultus imaginibus per se, & proprie debetur; esse eum imperfectu, pertinereq; analogicè, & reductiue ad speciem eius cultus, qui debetur exemplari. Hæc, in qua liquide docentur ab Bell. & distinctè, & inuicè: Sed eadem sic implicat Minister, inuoluit, misceet, remiscetque prima vltimis, media vtrisque; quo vndeunq; sibi speciem conciliet probabilitatis. In quo Boni Viri Candorem Vir Bonus nemo non iuxta necum in eo desiderabit.

DICO AD II. Nihil istorum est secundo Dialogi prohibitum. Esse vero prohibita ea, docere incùbit aduersariis. Minister docere videri cupit; sed non ferit scopum. Vt, *Non Adorabis; non*

Coles: cultu, inquam, latia; sicut Vitulus, & Serpens æneus adorabantur. *Quid enim clarius: (tua recipere verba) quid manifestius dici potest?*

AD III. S. Gregorius vetuit adorari, latreuticis inquam. Ergo (tua recipere verba) non idololatriam Pontificij; sed Calvinistæ manifestam committunt in nos Calumniam: In Deum iniuriam, cum suis interdicunt statuas, ne statuas nobis subministrent Neq; Vos Cultum duntaxat imaginu; sed has ipsas execramini, & exterminatis. Hæcine tibi calumnia est? patebit ad *quest.* 98.

AD IV. Liqueat Ministri strophæ, dolusq; ex responsione ad primum; dum (tua recipere verba) *distincta confundit*, ordinataque conturbat. 1. Theologi vero dicunt sanctos colèdos proprie Dulia: imagines autem analogicè & reductiue eodem genere cultus; sed improprie. Quæ hic contradictio? Quod effugium? 2. Ipsum hoc adorare imagines improprie nulla est idololatria; sed Religio. 3. Ethnici, Dan. 5. *laudabant Deos suos aureos.* &c. Seq; eos excusasse, sicut nos, Ministri calumnia est. Vide Bellarm. lib. 2. *cap.* 13. *de imagin.* contra tuum Caluinum *Institut.* lib. 1. *cap.* 11. §. 9.

AD V. Liqueat processus noster ex responsione mea ad primum; non ex Ministri sycophantia.

IV. An liceat DEVM colere per imagines?

MINISTER cum suo Caluino negat. Suadet 1. Quia præceptum duo iubet; & Dei cultum; & Modu colendi, scil. *in spiritu & veritate*; ergo non per imagines: Quippe quas expresse prohibuit: *Non facies tibi sculptile* &c. non quidem omne sculptile; sed vltim in cultu diuino: *Nam Neg. adores ea*: sicut in vitulo peccarunt Israelitæ.

2. Ethnici negabant se ad imaginem ipsam diuinum honorem deferre: teste de Valentia, Aug. Arnobio, Clemente, Cassander ait, *initio Evangelij inter Christianos vsus imaginum non fuit.* &c.

RESPONDEO AD I. Si ista valeret consequentia; iam cætera omnia externa Cultus diuini externi facessant pariter exercitia. Quia
Modus

Modus colendi Deum præceptus est in spiritu & veritate: ergo non per Sacramenta, non per Verbum Dei scriptum, aut prædicatum; non in psalmis & canticis; non per templa & organa. &c.

DICES. Hæc non sunt prohibita, sicut scilicet. *Respondeo:* Neque hoc omne censetur prohibitum Calvinistis: At ubi permissum est: ubi scriptum est: Vitulus autem expresse ac principaliter factus est in idolum contra Deum vnum: At imagines fiunt ad maiorem Dei gloriam, laudandi etiam in Sanctis eius.

AD II. Idem de idolis ethnicorum dico, ad honorem veri Dei tollendum factis, & usurpati. *Cassander* in eo errat manifeste; cunctis retro sæculis vsus imaginum in Ecclesia testantibus.

AD QUÆST. XC VIII.

An in templis imagines tolerari non possint quæ pro libris sint imperitiæ multitudinis?

CALVINVS *Inst.* l. 4. c. 9. § 9. negat.

MINISTER cum Catecheci negat. Suadet 1. ex supra dictis præsuppositis, & tanquam demonstratis. 1. Non licet in templis collocare imagines, 1. Trinitatis; quia nec fingere eas licet. 2. Non Christi aut Sanctorum ratione Cultus diuini: quia sic nec eas facere licet. 3. Non eos, uti Pat. onorum templi aut loci; quia hoc manifesta idololatria est. 4. Nec Christi & Sanctorum imagines tolerari possunt in templis, quæ pro libris sint populo: uti primus dixit Gregorius Papa sub annum 600. & sancit Synodus vi. Generalis anno 680. & sub annum 730. scribit Damascenus Monachus.

2. Ratio. 1. Quia omnis imaginum vsus in Cultu diuino simpliciter est prohibitus. 2. Deus vult Ecclesiam erudiri Prædicatione sui Verbi; non muris simulacris. 3. Nil valet imago per se ad instruendum imperitam, nisi prius de re significata edoctum; ceterum valcat ad reminiscendum. 4. Quia imagines sunt magis mendacii & vanitatis doctores, quam veritatis. *Ierem. 2. 5. Eruditio vanitatum lignum est. Habac. 2. Mendacium est conflatile, vanitas sunt, & opus irrisorium. &c.*

3. Et *Bellarminus* l. 2. cap. 8. § 14. ait *pictura Dei vix sine periculo queunt imperiti exhiberi.* Ergo falsum scribit cap. 10. § 8. *Melius interdum docet pictura, quam scriptura.* Sed bona est pictura illa concionatoria, Ga-

lat. 3. *O in sen. Galata, ante quorum oculos Christus præscriptus est: non in parietibus, sed concionibus.*

4. *Patres* 27. quatuor vsus imaginum in diuino cultu. *August. Epist. 49. quæst. 3. & in Psalm. 113. Conc. 2. Origen. l. 4. cont. Celsum: Simulacra potius memoriam à Deo auersunt, & ad contemplanda terrena animi oculos detorquent.* *Polydorus lib. 6. c. 13. Eo insana deus utuntur est, ut hæc pietatis pars parum differat ab impietate. Sunt enim multi rudiores, &c. qui imagines colant, non ut figuras, sed perinde quasi ipsa sensum habeant, & eis magis fidant quam Christo, vel Diuis, quibus dicata sint.*

In Concilio Eliberitano, anno 305. cap. 36. *Placuit picturas in Ecclesia non esse debere; ne, quod colitur & adoratur, in parietibus depingatur.*

5. Ex nullis probatis autoribus probari potest in primitiua Ecclesia per annos 300. in templis imagines receptas fuisse. *Epiphanius. epist. ad Ioan. Hierosol. con. spectam pro foribus templi in velo picturam Christi vel sancti scidit.* Gentilium fuit eadem exceptio, ait *Athanas. orat. contra gentes: imagines esse rudioribus pro elementis literarum; ut ita Deum inuisibilem agnoscere discant.*

RESPONDEO ex *Bellarmino. lib. 2. de imagin. capit. 9.* In templis collocari & tolerari debent Sanctorum imagines. 1. Quia, *Exod. 25. & 3. Reg. 6.* in templo, Iudæis licet ad idololatriam propensissimis, erant imagines Cherubina.

2. Quia primis quingentis annis fuerunt in templis: ut in calicibus, Christus ouem baiulans, *Tertull. lib. de pudicitia. Sozomen. lib. 5. c. 20. prodit, statuam Christi apud Paneadem, sub Iuliano Apostata, fuisse ab Christianis introductam in templum. Eusebius lib. 3. & 4. in templis, per Palaestinam à Constantino extractis, magnam imaginum copiam fuisse, &c.*

3. In Oriente Synodus VII. & VIII. generales totæ sunt pro imaginibus: item in Occidente Conc. Rom. sub Gregorio II. Episcopo, fere mille, damnantium Iconomachiam hæreticorum. &c. 4. Ratioque fauet; nec vna *ibidem.*

DICO AD I. Ex falsis nil nisi falsum sequi necesse est: & talia sunt illa quatuor Ministri, ut liquet ex iam dictis, & doctis.

AD II. Ratio prima est simpliciter falsa. Liquet ex dictis: & patet ex istis apud *Bellarmino. lib. 2. c. 7. 1. Quia, Exo. 25. iussit Deus fieri Cherubim super arcam;*